

KÄSKKIRI

Tallinn

Kuupäev digiallkirjas nr 57-A

Arheoloogilise leiukoha määramine

Muinsuskaitseaduse (edaspidi *MuKS*) § 25 lõige 3, § 26 lg 1 ja haldusmenetluse seaduse § 40 lg 3 p 6, § 51 lg 2 alusel:

1. Määratakse arheoloogiliseks leiukohaks Lääne-Viru maakonnas Haljala vallas Rutja külas asuva maa-ala (Kunda metskond 25, KÜ 88703:003:0900; Kunda metskond 26, KÜ 88703:003:0910; 17170 Võle-Vainupea-Kunda tee, KÜ 88703:003:2160).
2. Kehtestatakse arheoloogilise leiukoha piiri vastavalt kaardile (käskkirja lisas 1).
3. Maa-ala omanikul või valdajal on kohustus arheoloogilises leiukohas teha uuring enne ehitamist, teede, kraavide ja trasside rajamist ning muid mulla- ja kaevetöid.
4. Maa-ala omanikul või valdajal on kohustus esitada Muinsuskaitseametile (info@muinsuskaitseamet.ee) vähemalt 30 päeva enne planeeritavat ehitamist, teede, kraavide ja trasside rajamist ning muid mulla- ja kaevetöid taotlus, kus on märgitud:
 - 4.1. Taotluse esitaja nimi, kontaktandmed või esindaja andmed ning teatise esitamise kuupäev;
 - 4.2. Arheoloogilise leiukoha registri number ja nimi;
 - 4.3. Tööde tegemise asukoht (aadress);
 - 4.4. Taotluse esitamise eesmärk, sealhulgas kavandatava töö kirjeldus ja vajaduse korral täpsustavad joonised, ehitusprojekt või muu lisateave (nt viide ehtisregistrisse laetud dokumentidele);
 - 4.5. Töö eelduslik alustamise kuupäev ja kavandatav lõpetamisaeg.
5. Muinsuskaitseamet kannab leiukoha andmed kultuurimälestiste registrisse ja andmed edastatakse riigi maakatastrisse.

Arheoloogilise leiukoha määramise otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul käskkirja kättesaamisest esitades vaide Muinsuskaitseametile või kaebuse halduskohtusse.

Asjaolud ja menetluse käik

MuKS § 25 lg 1 kohaselt on arheoloogiliseks leiukohaks maa- või veeala, kust on leitud arheoloogilisi leide, inimluid, ajalooliste ehituskonstruktsioonide jäänuseid või muid arheoloogilisele kultuurikihile osutavaid elemente ja mis võivad neid elemente jätkuvalt sisaldada. MuKS § 24 lg 1 kohaselt on arheoloogiline leid maasse, maapinnale, ehitisse, veekogusse või selle põhjasetesse ladestunud või peidetud arheoloogiline, sealhulgas

ajaloolise, kunstilise, teadusliku või muu kultuuriväärtusega inimtekkeline ese või esemete kogum, millel ei ole omanikku või mille omanikku ei ole võimalik kindlaks teha.

Septembris 2023 teavitati Muinsuskaitseametit, et otsinguvahendi abil on Rutja külast Kunda metskond 26 katastriüksuselt (88703:003:0910) leitud arheoloogilisi leide, sealhulgas mõõkade ja odaotsade katkeid. Sama aasta oktoobris teavitas leiukoha tuvastanud otsinguvahendiga otsija ametit uutest arheoloogilistest leidudest ka Kunda metskond 25 katastriüksusel (88703:003:0900), algsest leiupaigast ligi 200 m kaugusel kirdes. Novembris 2023 leidis otsija algsest leiukohast umbes 350—400 m ida pool luukilde, mis esinesid pinnases koos roostetanud metallitükkidega.

25.10.2023 otsustas Muinsuskaitseamet algatada maa-ala arheoloogiliseks leiukohaks tunnistamise menetluse. Otsusest teavitati ning eelnõu saadeti menetlusosalistele tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks 16.11.2023.

30.11.2023 teavitas Keskkonnaamet, et neil ei ole vastuväiteid maa-ala arheoloogiliseks leiukohaks määramisele. Seejuures juhiti tähelepanu, et Selja jõe maastikukaitseala Jõemetsa sihtvööndis on keelatud raietegevus, millega tuleb arvestada juhul, kui on tulevikus plaan maa-ala mälestiseks tunnistada.

Kaalutlused

Rutja leiukoht asub kunagisel mererannal vooluveekogu suudmes, 5—7 m kõrgusel üle merepinna. Arheoloogilised leiud paiknevad liigniiskes ja liivases pinnases, maapinnast 20—40 cm sügavusel. Leidude hulgas on mõõkade katkeid, oda- ja nooleotsi, kirveid, hobuseraudu, neete, luukillud ja savinõukild. Metallesemad ja nende katked on tugevalt roostetanud ning kehvasti säilinud. Leiud avastanud otsinguvahendiga otsija dokumenteeris leidude asukohad, markeeris tugevamat signaali andnud paigad, mattis leiud tagasi pinnasesse ja edastas info koos fotodega leidudest Muinsuskaitseametile.

Rutja küla on esmamainitud 15. sajandil Selja jõe äärse heinamaana, 17. sajandil on juba mainitud koosasetsevaid Rutja ja Sulli rannakülasid. Külast ida pool asuvat metsamassiivi, kus leiukoht asub, tuntakse Jõemetsa nime all. 19. sajandi II poolel koostatud Selja mõisa maade kaartidel on seda kujutatud kui metsamaad. Leiukoha vahetus läheduses ei paikne ühtki arheoloogiamälestist ega teadaolevat muistist. Siiski võib leiukompleksile paralleelideks tuua näiteks Kohtla ohverdamiskoha ning Kunda I, Alulinna ja Rikassaare relvadest-tööriistadest koosnevad peitvarad, mis on otseselt seotud looduslike piiride, märgalade ja vesikeskkonnaga.

Maa-ala arheoloogiliseks leiukohaks määramine on oluline, et kaitsta arheoloogilisi leide ja võimalikku algses asukohas säilinud arheoloogilist kultuurikihti. Kuna piirkonnas on arheoloogilisi leide otsinguvahendi abil otsitud ja leitud, on olemas suur tõenäosus, et seda tehakse ka tulevikus. Arheoloogilises leiukohas kehtib otsinguvahendiga otsimise keeld, välja arvatud MuKS § 29 lõige 2 sätestatud korras. Arheoloogilise leiukoha määramisega keelustatakse maa-alal edasine otsinguvahendi kasutamine ja sellest tulenevalt piirkonna rüüstamine, st arheoloogiliste leidude eemaldamine maapinnast oma algsest leiukontekstist. Leidude eemaldamisel pinnasest ilma kultuurikihti arheoloogiliselt uurimata ei ole võimalik hinnata, kas tegemist on kohaga, millel on arheoloogiamälestise potentsiaal, st ei ole võimalik näha seoseid leidude ja kunagise inimtegevuse vahel kogu selle mitmekesisuses ning teaduslik informatsioon inimkonna ajaloo ja inimese suhte kohta looduskeskkonnaga läheb kaduma.

Katastriüksused, millel leiukoht paikneb, on riigiomandis. Kunda metskonnad 25 ja 26 on kasutusel maatulundusmaana, 17170 Võle-Vainupea-Kunda tee transpordimaana. Maa-alal kehtib endise Vihula valla üldplaneering, milles see on tähistatud kui riigimets ja maakondliku tähtsusega väärtuslik maastik. Maa-ala arheoloogiliseks leiukohaks määramine ei takista piirkonnas senist maakasutusviisi ehk ei ole vastuolus maa sihtotstarbega.

Leiukoht paikneb Selja jõe maastikukaitsealal (KLO1000179) nii Jõemetsa sihtkaitsevööndis (KLO1100612) kui Selja jõe piiranguvööndis (KLO1100625), samuti on tegu Natura 2000 võrgustiku loodusalaga (RAH0000372). Leiukoht jääb III kategooria kaitsealuse liigi *Goodyera repens* (roomav öövilge) kasvualale. Lisaks on piirkonnas mitmed vääriselupaigad, kus kehtib keeld raiuda ning surnud ja lamapuitu eemaldada. Maa-ala põhjapoolses osas kehtib ranna piiranguvöönd, mille kasutus on reguleeritud looduskaitseaduses § 37.

Leiukohta läbib 17170 Võle-Vainupea-Kunda maantee, mille kaitsevöönd ja selles kehtivad kitsendused on reguleeritud ehitusseadustikus § 71—72. Samuti läbib leiuala paralleelselt maanteega sidekaabel (ELA024), mille kaitsevööndis kehtivad kitsendused on reguleeritud ehitusseadustikus § 78.

MuKS § 26 lg 1 sätestab, et arheoloogilise leiukoha määramisega on võimalik vajadusel piirkonnas rakendada ennetava meetmena uuringukohustust enne ehitamist, teede, kraavide ja trasside rajamist ning muid mulla- ja kaevetöid. Uuringu eesmärgiks on tagada, et nimetatud tegevusega hõlmatud aladel ei läheks kaduma paigaga seotud oluline teave. Maaomanikule on planeeritud tööde tegemise ala arheoloogiline uurimine enne tööde tegemist vähem koormavam kui juba alustatud tööde peatamine arheoloogilise leiu ilmnemise tõttu (MuKS § 31, § 82) ning uuringukohustusega ei kaasne eelnimetatud ehitus- või kaevetööde piiramine või keelamine. Uuringukohustust tasakaalustab õigus saada hüvitist, kui Muinsuskaitseamet on uuringud määranud.

MuKS § 25 lg 3 p 4 võimaldab vajadusel määrata arheoloogilise leiukoha uuringukohustusest leevenduse. Kunda metskond 25, Kunda metskond 26 ja 17170 Võle-Vainupea Kunda tee katastriüksustel asuvas arheoloogilises leiukohas uuringukohustust ei leevendata, kuna arheoloogilised leiud asuvad maapinna pealmistes kihtides.

Arheoloogilise leiukoha säilimise tagamiseks peab igaüks rakendama ettevaatusmeetmeid ning isik, kelle kinnisasjal arheoloogiline leiukoht asub, peab viivitamatult teavitama Muinsuskaitseametit leiukoha rikkumisest või ohust selle säilimisele ning leiukoha asumisest kinnisasjal selle valduse üleandmisel rendi- või muu selletaolise suhte alusel. Arheoloogilise leiukoha piiresse jääva kinnisasja võõrandamise leping või asjaõigusega koormamise leping peab sisaldama sellekohast sätet viitega arheoloogiliseks leiukohaks tunnistamise õigusaktile.

Muinsuskaitseamet võib arheoloogilise leiukoha suhtes, kus on tuvastatud arheoloogilise kultuurikihi olemasolu, algatada kultuurimälestiseks tunnistamise menetluse. Amet lõpetab kaitse arheoloogilise leiukohana, kui leiukoht tunnistatakse seaduses sätestatud korras mälestiseks või kui leiukoht on läbi uuritud ja arheoloogilisele kultuurikihile osutavaid elemente ei ole enam säilinud.

(Allkirjastatud digitaalselt)
Marilin Mikkelsen

Peadirektor

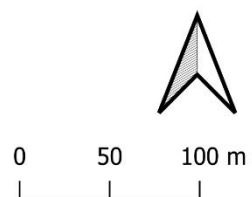
Greta-Krislin Lutter, kaitsekorralduse spetsialist, greta-krislin.lutter@muinsuskaitseamet.ee,
+37253026912

Lisa 1. Arheoloogilise leiukoha asukoht ja piir.

Kaart 1. Arheoloogilise leiukoha piir.

- Leiukoha nurgapunkt
- Arheoloogiline leiukoht
- Katastriüksus 2022

Muinsuskaitseamet: 07.11.2023
Aluskaart: Maa-amet 2023

Tabel 1. Arheoloogilise leiukoha koordinaadid.

Nr	X	Y
1	6603377,21	635567,5
2	6603395,06	635533,27
3	6603417,1	635491,063
4	6603416,935	635473,32
5	6603415,085	635450,891
6	6603407,386	635420,689
7	6603397,541	635404,33
8	6603369,486	635389,895
9	6603330,401	635377,459
10	6603297,239	635372,13
11	6603258,154	635359,694
12	6603237,555	635348,364
13	6603231,363	635337,776
14	6603231,506	635321,794
15	6603234,614	635312,289
16	6603243,942	635302,843
17	6603283,618	635295,145
18	6603325,072	635285,67
19	6603358,234	635261,982
20	6603378,961	635225,267
21	6603417,453	635202,763
22	6603447,655	635203,355
23	6603493,846	635211,054
24	6603511,019	635227,043

Nr	X	Y
25	6603521,699	635252,99
26	6603523,292	635279,795
27	6603520,494	635339,559
28	6603516,349	635401,147
29	6603522,271	635459,774
30	6603525,824	635495,897
31	6603516,349	635542,68
32	6603496,215	635577,62
33	6603473,711	635600,715
34	6603434,035	635633,878
35	6603415,677	635648,682
36	6603407,386	635656,973
37	6603394,358	635664,079
38	6603359,788	635695,201
39	6603316,51	635724,3
40	6603286,954	635739,506
41	6603275,16	635739,825
42	6603264,642	635731,538
43	6603251,733	635708,588
44	6603247,27	635679,901
45	6603251,733	635659,501
46	6603268,945	635640,376
47	6603293,17	635625,076